

Посебно интересирање предизвика рефератот на м-р Димитар Гацев, под наслов „Енгелс и лингвистиката“. Тој истакна дека Енгелс покажувал посебно интересирање за лингвистиката. Енгелс активно владеел 12 јазици, а познавал 20. Тој критички се осврнувал на делата на многу лингвисти. Самиот Енгелс во 50-те години од својот живот посебно се посветил на изучувањето на компаративната лингвистика.

На 31 октомври 1975 година м-р Петар Ѓорѓиев зборуваше на тема „Значењето на Енгелсовиот труд: „Положбата на работничката класа во Англија“ за развојот на марксистичката социологија“, при што даде концизна анализа на овој капитален труд на Фридрих Енгелс.

Изагањето на проф. д-р Милан Ѓурчинов „Фридрих Енгелс и литературата“ исто така беше мошне интересно. Во првиот дел од своето излагање проф. Ѓурчинов се задржа накратко на литературните обиди на Енгелс во неговите млади години. Меѓутоа, акцентот во ова предавање беше даден на Енгелс за литературата. Тој се задржа на погледите на Енгелс за литературата, кои се среќаваат во неговата кореспонденција.

На овој научен собир беа поднесени уште два реферата и тоа: „Естетските погледи на Енгелс“ од ас. Кица Барџиева и „Енгелс

и нашата современост“ од проф. Стојан Јордановски.

Во своите завршни зборови секретарите на Основните организации на Сојузот на комунистите на двата факултета м-р Бистрица Миркуловска и проф. Бранко Петровски, изразија благодарност на сите референти и учесници во оваа манифестација, подвлекувајќи при тоа дека сè она што беше изнесено во рефератите на овој научен собир ќе има големо значење за науката и културата воопшто.

Посебна благодарност тие му изразија на Организациониот одбор за организирањето на „Енгелсовата недела“.

По завршните зборови, членовите на литературниот клуб „Мутри“ приредија рецитал на југословенската револуционерна поезија. Истиот беше подготвен од ас. Атанас Вангелов.

На крајот по завршувањето на рециталот звучите на Интернационалата го означиле крајот на оваа научна и културна манифестација со која беше одбележена осумдесетгодишнината од смртта на Фридрих Енгелс.

На крајот можеме слободно да заклучиме дека исцрпните реферати, поднесени на овој научен собир, сестрано и од сите аспекти ги осветлија личноста и делото на Фридрих Енгелс. Преку нив уште еднаш се согледа величината и универзалноста на овој генијален ум.

Д. П. и Д. В.

Научен собир „ЈАНЕ САНДАНСКИ И МАКЕДОНСКОТО ОСЛОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕЊЕ“ — Струмица, 3 и 4 ноември 1975 година.

Во организација на Институтот за национална историја на 3 и 4 ноември 1975 година, во просто-

риите на домот на Југословенската народна армија во Струмица, се одржа научен собир по повод

шесетгодишнината од убиството на истакнатиот македонски револуционер и непомирлив борец за самостојност на македонското ослободително дело Јане Сандански.

На 3 ноември во 9 часот Собирот го отвори претседателот на Организациониот одбор, Ректорот на Универзитетот „Кирил и Методиј“, од Скопје, академик професор Димитар Митрев. Потоа, претседателот на Собранието на општина Струмица инж. Васил Хацикосев ги поздравил учесниците и гостите на Собирот и им посака успешна и плодна работа.

Во претпладневните часови на 3 ноември 1975 година, кратки резимеа од своите реферати изнесоа: Академик Димитар Митрев, д-р Александар Христов, д-р Манол Пандевски, д-р Гане Тодоровски, Мустафа Карахасан, д-р Крсте Битоски, д-р Петар Стојанов и Димитар Димески.

Академикот Димитар Митрев зборуваше на тема „Јане Сандански во светлината на револуционерната реалност“. Зборувалки за револуционерниот лик и дело на Сандански, тој подвлече дека Јане Сандански е „незаменлив народен предводник“, „човек со врвно револуционерно достоинство и висинска револуционерна демократичност“, кој со право го доби името „Пирински цар“ со што самиот народ ја потврди неговата величина и супериорност над крунисаните цареви. Понатаму во своето излагање проф. Митрев се задржа на реалистичната проникливост на Јане Сандански, на неговиот посебен инстинкт и способност за решавање на сложени ситуации, на неговата сестраност како револуционер и сл.

„Федерализмот на Јане Сандански“ беше наслов на рефератот поднесен од проф. д-р Александар Христов. Во него проф. Христов се осврна на погледите и настојувањата на Јане Сандански за извојување автономија на Македонија во рамките на турската држава, како и за создавање една поширока демократска федерација на Балканот во која и македонскиот народ ќе може да го оствари своето право на самостоен и слободен развикот.

Со посебно внимание беше следено излагањето на д-р Манол Пандевски „Обидите за убиство и убиството на Јане Сандански“ во 1915 година“. Во својот реферат д-р М. Пандевски посебно се задржа на времето и околностите во кои биле правени обидите за убиство и убиството на Сандански. Тоа биле карактеристични моменти, кога најмногу доаѓала до израз активноста на Јане Сандански околу консолидирањето на револуционерните сили во македонското националноослободително движење и кога тој најмногу им пречел на завојувачките и шовинистичките планови на великобугарските владеачки кругови.

Проф. д-р Гане Тодоровски поднесе експозе од неговиот реферат „Димо Хаџи-Димов и Јане Сандански“. Другарувањето на Димо Хаџи-Димов и Јане Сандански оставило длабоки траги во македонското национално-револуционерно движење. Нивната соработка се засанила особено во време на Рилскиот конгрес (1905) и по него, кога заеднички ги граделе идејните основи на антиврховизмот во македонското национално револуционерно движење и концепцијата за идната балканска феде-

рација. На крајот проф. Тодоровски подвлече дека Димо Хаџи-Димов многу влијаел врз идејното определување на Сандански и заврши со зборовите „Димо Хаџи-Димов ги имал акомулирано сите дијалектички постулати на класиците и врз основа на нив станал пламенен непријател на врховизмот, најбескомпромисен идеолог на Организацијата и борец за автономнија на Македонија, како прводна етапа кон федерација, а Јане, доследен на идеите на Делчев, вистински револуционер и верен син на македонското дело“.

Мустафа Карахасан во своето експозе од рефератот „Јане Сандански и младотурските револуционери“ изнесе некои моменти од заемните односи меѓу национално-револуционерната организација на македонскиот народ и младотурците и за улогата на Јане Сандански во тие односи. Во неговиот реферат посебно место беше дадено на разговорот меѓу Бранислав Нушиќ, известувач на Белградска „Политика“, и Јане Сандански, што се водел во јули 1908 година во Солун.

Д-р Крсте Битоски изнесе мошне интересно излагање на тема „За одгласот на „аферата“ мис Стои во Кнежевството Бугарија“. Откако даде кратко информирање зошто и со каква цел било извршено грабнувањето на американската мисионерка мис Стои, д-р К. Битоски се осврна на прашањето околу недоразбирањето кој го извршил ова грабнување и првите реагирања во Цариград и Софија.

„Односот на Јане Сандански кон Првата балканска војна“ е наслов на рефератот поднесен на собирот од д-р Петар Стојанов.

Во своето експозе д-р П. Стојанов се осврна на состојбата во македонското национално-револуционерно движење непосредно пред Првата балканска војна и на околностите кои го условиле учеството на левото крило на тоа движење на чело со Јане Сандански во војната против Турција, подвлекувајќи при тоа дека „Сандански и неговите соборци во војната против Турција настапиле самостојно и отворено го изразиле своето стојалиште за ослободување и создавање независна Македонија“.

Формите и содржината на соработката меѓу Јане Сандански и Сава Михајлов и значењето на оваа соработка за македонското национално-револуционерно движење, беа главните моменти на кои се задржа д-р Владо Картов во неговиот реферат „За револуционерната соработка на Сава Михајлов со Јане Сандански во пред-илинденскиот период“.

Димитар Димески, во својот реферат „Кашина — симбол на непомирливата антиврховистичка борба на Јане Сандански“, подробно ги изнесе настаните околу судирот меѓу врховистичката чета на чело со Стојан Јорданов и револуционерната чета на Јане Сандански на 6 април 1905 година кај село Кашина, подвлекувајќи на крајот дека на ова место серската фаланга на чело со Сандански покажала дека е подготвена успешно да се спротивстави на врховистичките вооружени напади и дека е решена до крај да ја брани самостојноста на македонското ослободително дело.

Во рефератите, поднесени во попладневните часови на 3 ноември и во дел од рефератите под-

несени на 4 ноември 1975 година, беше третиран одгласот на револуционерната дејност на Јане Сандански во извесен број дипломатски извештаи, дневниот и периодичниот печат и публикациите во некои европски земји.

Од нив посебно интересираањето предизвика рефератот на проф. д-р Христо Андонов Полјански под наслов „Неколку британски податоци за Јане Сандански“. Во своето концизно излагање проф. Полјански истакна дека во англискиот дневен, неделен, периодичен печат и публикациите од она време постојано се поместувале известувања за вриежите во Македонија, подвлекувајќи дека и англиските дипломати давале драгоценни податоци, но многу помалку, бидејќи тоа било надвор од сферата на нивната активност. На крајот од своето излагање проф. Полјански наведе повеќе податоци од англискиот печат, кои се однесуваат директно на дејноста на Јане Сандански, на пр., за неговиот престој во Цариград 1914 година, некои уточнувања за убиството на овој великан на македонското националноослободително движење и др.

Останатите реферати што ја третираа наведената проблематика беа: „Британски дипломатски извештаи за Јане Сандански“ од Љубомир Герасимов, „Српски дипломатски извори за Јанета Сандански од 1905—1912 година“ од д-р Климент Џамбазовски, „Текот на контрареволуцијата во Истамбул 1909 година според еден француски учесник“ од д-р Александар Матковски, „Јане Сандански во прчката историографија“ од д-р Христо Андоновски, „Српскиот работнички печат и македонското

прашање по завршувањето на Првата балканска војна до 1915 година“ од Ѓорѓе Васиљевиќ и „Активноста на ВМРО непосредно по Илинденското востание одразено во виенското списание „Славјански век“ од д-р Бранко Панов.

Останатите реферати поднесени на Собирот го третираа одразот на револуционерниот лик на Јане Сандански во народното и уметничкото творештво. Тоа беа следните реферати: „Јане Сандански во македонските народни песни“ од д-р Блаже Ристовски, „Јане Сандански во народното сеќавање“ од м-р Воислав Јаќоски, „Преданија за Јане Сандански“ од Танас Вражиновски, „Јане Сандански во современата македонска литература“ од Гоце Стефаноски и „Музичките аспекти на револуционерниот лик на Јане Сандански“ од Кирил Македонски. На собирот беше поднесен уште еден реферат под наслов „За неколку предмети на Јане Сандански како непосредни и автентични вредности“ од Ѓорѓе Миљковиќ.

Кратко резиме од рефератот на Николае Чакир од Букурешт под наслов „Неколку информации од романските архиви за Јане Сандански во периодот 1908—1909 година“, даде Милка Здравева, за што авторот на рефератот не присуствуваше на Собирот.

На овој собир свои реферати доставија и д-р Глигор Тодоровски „Романски документи за Јане Сандански“, д-р Александар Стојановски „Неколку интервјуа на турски новинари со Јане Сандански“ и д-р Владо Ивановски „Името на Јане Сандански во националноослободителната борба на Македонија“, но поради службени причини тие не можеа да

учествуваат во работата на собирот и да дадат кратки известувања од своите реферати.

Откако беа ислушани споменатите реферати на 3 и 4 ноември се разви интересна дискусија, во која се покренеа некои нови прашања околу ликот и дејноста на Јане Сандански и се дадоа дообјаснувања на веќе познати настани од македонското национално-ослободително движење поврзани со револуционерната активност на Сандански.

Во 13 часот на 4 ноември 1975 година академикот проф. Димитар Митрев со еден мал пригоден говор го затвори Научниот собир. Во него проф. Митрев нагласи дека овој собир бил „вонредно плоден и разнострано ефектен“. Рефератите и дискусиите многу придонесоа за дорасветлување на ликот на Јане Сандански“ — заклу-

чи академикот проф. Димитар Митрев.

На крајот треба да истакнеме дека градот Струмица се покажа добар домаќин на оваа манифестација. Поголем број општествено-политички и културно-просветни работници, ученици од гимназијата „Јане Сандански“ и економското училиште „Вељко Влаховиќ“ и други граѓани на Струмица со интерес ги слушаа рефератите и дискусиите на учесниците на Собирот. Локалната радио-станица исто така даваше опширни известувања за работата на собирот. Учесниците на собирот на покана од Димитар Гошев, директор на гимназијата „Јане Сандански“, ја посетија оваа гимназија што го носи името на овој наш истакнат национал-револуционер и народен водач.

Д. П. и Д. В.

IV МЕЃУНАРОДЕН СИМПОЗИУМ ЗА БАЛКАНСКИ ФОЛКЛОР

Под покровителство на Собранието на СР Македонија, на 7 и 8 јули 1975 година во Охрид, се одржа IV меѓународен симпозиум за балканскиот фолклор. Симпозиумот веќе стана традиционален и се одржува секоја втора година во траење од два дена (7 и 8 јули), а во организација на Институтот за фолклор на СРМ.

За годинашниот симпозиум за балканскиот фолклор беа предвидени за работа следните теми:

1. зимските обичаи, песни и игри на балканските народи;
2. современите методи и средства при собирањето на фолклорот; и
3. византиската музика и фолклорот на балканските народи.

За симпозиумот беа пријавени вкупно 88 реферати, со референти од Југославија, СССР, Индија, Романија, Унгарија, Полска, Бугарија, ЧССР, Турција и САД. Најголем број референти имаше од Југославија и СССР, меѓу кои посебно се истакнуваше бројноста на фолклористите од Македонија.

Самиот број на пријавените учесници, од кои еден дел, од разни причини, не присуствуваа на симпозиумот, како и присуството на претставници од разни земји, очигледно покажува каков углед стекна овој симпозиум во нашата земја, па и во светот.

Симпозиумот работеше во две сесии, со симултано преведување на по еден светски јазик, односно